7. Bölüm
Masonluğun Türkiye'deki Durumu Nasıldır?

Türkiye'de Masonluk ne zaman başlamıştır?

Kıta Avrupası ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de spekülatif nitelikli mason localarının kurulmasına 18. yüzyılda başlanmıştır. 1700'lü yıllarda Osmanlı Devleti'nde, çoğu İstanbul'da olmak üzere mason localarının bulunduğu bilinmektedir. Fakat Masonluğun Osmanlı Devleti'ndeki asıl gelişimi 19. yüzyılın ilk yarısında görülür.

Osmanlı Devleti döneminde Türk mason locaları var mıdır?

20. yüzyıl öncesinde Türkiye'de kurulmuş olan hiçbir locanın ulusal (milli) olduğu söylenemez. Birçok Türk çeşitli localarda Masonluğa girmiş hatta bazı localarda üyelerin çoğunluğunu bile oluşturmuşlardır. Fakat o tarihlerde tüm bu localar Avrupa'daki mason örgütlerine bağlı olarak çalışmıştır.

Masonluk Türkiye'de ne zaman ulusal bir nitelik edinmiştir?

Türkiye'deki ilk ulusal mason örgütü Şurayı Âliyi Osmanî (Osmanlı Yüksek Şurası) adı altında 1861 yılında kurulmuştur. Masonlukta yüksek derecelerin yönetiminden sorumlu olan bu örgüt, yaptığı başvurular sonucu, 1868 yılında uluslararası düzeyde kabul görmüş ve tanınmıştır. Ancak etkili bir çalışma yapamamış, bir süre sonra eriyip gitmiştir.

Yüksek derecelerde çalışan birimleri yöneten Şurayı Âliyi Osmanî 1909'da yeniden örgütlenirken, simgesel derecelerde çalışacak ulusal nitelikli bir obediyansın kurulmasına da destek vermiştir. Bazısı bir yabancı obediyansa bağlı olan, bazısı ilk kez ve doğrudan ulusal bir kimlikle kurulan locaların bir araya gelmesiyle, gene 1909 yılında, ilk üç derecenin yönetici gücü olarak Maşrık-ı Âzam-ı Osmanî (Osmanlı Büyük Doğusu) oluşturulmuştur.

İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Masonluk ile ilgisi var mıdır?

2. Meşrutiyetten önce, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Batı Trakya'daki mason localarıyla özdeşleşmiş olduğu ileri sürülür. Gerçekten de Batı Trakya'da kurulu localardan bazılarının bu politik örgüt ile yakın ilişkiler içinde olduğu yadsınamaz. Ancak, mason locaları ile İttihat ve Terakki Cemiyeti'ni âdeta özdeş tutmak yanlıştır. 2. Meşrutiyetin ilânından bir süre önce kimi Türk masonlar İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne de katılmıştır ama ne tüm masonlar ne de herhangi bir locanın üyelerinin tümü aynı zamanda bu örgütün üyesi olmuştur. Bazı masonların bu cemiyete de üye olması, sadece bireysel tutum ve tercihleri nedeniyledir.

Aslında, bu iki örgütün ortak yanı, o dönemlerde her ikisinin de yurtta özgürlük, eşitlik ve çağdaşlaşma arayışı içinde olmalarıdır. Ancak İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin kesinlikle ve salt politik bir gizli örgüt oluşu nedeniyle, kurumsal ölçekte Masonluk ile uyuşması olanaksızdır.

Padişahların Masonluğa karşı tutumu nasıl olmuştur?

Kimi Osmanlı padişahları mason localarının çalışmalarını yasaklamış, kimisi göz yummuştur. Örneğin 2. Mahmut mason localarına karşı çıkanlardan iken Abdülaziz destekleyenlerdendir. 5. Murat ise şehzadeliği döneminde mason olmuş bir Osmanlı sultanıdır. Fakat Türk Masonluğunun tarihinde en çok 2. Abdülhamit'in tutumundan söz edilir.

2. Abdülhamit ne yapmıştır?

Meşrutiyeti askıya alan 2. Abdülhamit'in tahtta olduğu 1876-1908 yılları arası, Osmanlı tarihi boyunca her bakımdan en ağır baskı rejiminin uygulanmış olduğu dönemdir. Birkaç kişinin bir araya geldiği toplulukların bile izletildiği, jurnalciliğin günlük yaşama girdiği bu dönemde, Türk masonlarının kapalı kapılar ardında çalışmalar yapmasına göz yumulması beklenemezdi. Bu nedenle, ulusal bir mason oluşumunun gerçekleşmesi gecikmeye uğramıştır. Ancak aynı dönemde, yabancı mason örgütlerine bağlı mason locaları çalışmalarını sürdürebilmiştir. Bu localara devam eden yabancılar, azınlıklar ve Müslümanlar ayrı ayrı değerlendirilmiş ve özellikle Müslümanlar sıkıca izlenmiştir. 2. Abdülhamit'in, istemese de bu locaların çalışmasına göz yumarak ılımlı bir tutum takınmasında, dış politika ve ekonomik kaygıların etkisi vardır.

2. Abdülhamit'in kardeşi 5. Murat, tarihin ilk ve tek Müslüman mason sultanıdır. Şehzadeliği döneminde mason olan **5. Murat**, aslında içine kapanık ve tedirgin yapılı bir insandı; Padişah olunca da, bu ağır sorumluluk çok kısa sürede ruh sağlığını bozmuş ve yerini 2. Abdülhamit'e bırakmak zorunda kalmıştı.

2. Abdülhamit, Çırağan Sarayı'na kapattırmış olduğu kardeşi 5. Murat'ın mason olduğunu elbette biliyordu. Mason localarını kapatmak gibi bir girişimde bulunursa, yabancı ülkelerdeki mason örgütlerinin kendisine politik zorluklar çıkartabileceğinden çekiniyordu. Bu nedenle yalnızca mason olduğu bilinen, özellikle devlet memuru Türklerin pek sıkı bir şekilde izlenmelerini sağlamak ve kimilerini İstanbul'dan uzak yerlere sürmekle yetinmiştir. 5. Murat'ın 1904 yılında ölümü üzerine, Masonluğun gelişimine karşı sert önlemler almaya girişmiş, fakat 2. Meşrutiyetin ilân edilip tahttan indirilmesi nedeniyle bu konu sona ermiştir.

Türk Masonluğu ne zaman hızlı bir gelişim göstermiştir?

1909 yılında ulusal kimliğini kazanmasından sonraki ilk yıllarda, önce Balkan Savaşı, sonra Birinci Dünya Savaşı'nın etkisiyle localar da hayli yıpranmış ve masonik çalışmalar tümüyle durmasa bile ağırlaşmıştır. Masonluğun bu ülkedeki gelişimi dünya savaşı sonrasında artmıştır ama ardından Kurtuluş Savaşı gelmiştir. Asıl hızlanışı Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonradır.

Cumhuriyetin kuruluşu Masonluğu nasıl etkilemiştir?

Türk masonları, bir yandan Masonluğun evrensel amaç ve ilkelerini benimserken diğer yandan her Türk yurttaşı gibi Atatürk'ün ilke ve inkılaplarını sahiplenmişlerdir. Böylece Türkiye'de Masonluk, kendine özgü bir ulusal kimliği tam anlamıyla edinmiştir.

O zamanlar **Türkiye Büyük Maşrıkı** adını taşıyan Türk ulusal obediyansı, Avrupa'da kurulmuş olan Uluslararası Masonluk Birliği'nin üyeleri arasına katılmış, böylece Türk Masonluğu Batı'da da saygın bir yer kazanmıştır. Nitekim bu uluslararası mason örgütünün 1932 yılındaki toplantısı da İstanbul'da yapılmıştır.

Cumhuriyet döneminde, yabancı kuruluşlara bağlı olmak üzere Türkiye'de etkinliklerini sürdüren localar birbiri ardınca ya kapanmış ya da ulusal obediyansa katılmıştır. 1930'lu yıllarda Türkiye Büyük Maşrıkı'na bağlı loca sayısı 60'ı aşmıştır. Buna karşılık Türkiye'deki Masonluk, 1935-1948 yılları arasındaki dönemi kapanmış olarak geçirmiştir.

Atatürk'ün Masonluğa karşı tutumu nasıl olmuştur?

Türkiye'de Masonluğa karşıt girişimlerde bulunanlardan çoğunun Atatürk'ün 1935 yılında mason derneklerini kapattırmış olduğunu ileri sürüşü çok ilginçtir.

Bunun ilginçliği, bu kişilerin aslında Atatürk'ün ilke ve inkılaplarına (özellikle laikliğe) karşı çıkışı fakat Masonluğa karşı saldırıya geçerken Atatürk'ün adını kullanmaya kalkışmalarıdır. Bu sav, gönlünde "Atatürk sevgisi" taşıyan bir kişinin de Masonluğa karşıt bir tavır takınabilmesi amacıyla duygu sömürüsü yapmasından başka bir şey değildir.

Masonluğun Türkiye'deki gelişimine engel olmak hatta mason derneklerinin çalışmalarının yasaklanmasının sağlanması için bu yolun da kullanılması denenmiştir. Oysa Masonlukta benimsenen ilkeler ile Atatürk'ün ilke, inkılap ve özdeyişleri karşılaştırılırsa, aralarında çelişki hatta hemen hiçbir fark bulunmadığı görülür.

Atatürk mason derneklerini kapattırmamış mıdır?

Atatürk'ün mason derneklerini kapattırması iddiasıyla bağlantılı olarak gösterilebilmiş tek kanıt, bir söyleşi sırasında çevresinde sürekli olarak Masonluğu kötülemekte olanlara *«Bıktım artık bu dırdırdan! Mademki bu cemiyet böylesine zararlıdır; kapatıverelim gitsin!»* demiş olmasıdır. Bunun dışında Atatürk'ün Masonluğa karşı hiçbir olumsuz tavrı görülmemiştir.

Atatürk mason muydu?

Masonlukta bilinen herhangi bir etkinliği bilinmediğine göre mason değildi. Ancak bu soru şöyle sorulabilir: ***«Atatürk Masonluğa girmiş miydi?»***

Pek çok Batı kaynaklı yazıda Atatürk'ün mason olduğu ileri sürülmüştür. Bu konuya tarihsel romanlarda, yaşam öykülerinde, mason yayınları ve ansiklopedilerde de değinilmiştir. Ancak Masonluğa girmiş olduğunu kanıtlayabilecek herhangi bir somut belge yoktur. Kısa süren İttihat ve Terakki Cemiyeti üyeliği sırasında Selanik'te Masonluğa girmiş olması olasılığı vardır. Ancak girmiş olsa bile hemen ayrılmış olsa gerektir. O yıllara ilişkin belgelerin büyük ölçüde yok olması, bulunabilmiş listelerin yetersizliği, bu konunun aydınlatılmasına olanak vermemektedir. Bu konuda Fransa ve Belçika'daki araştırmalarda da hiçbir belge bulunamamıştır.

Bilinen tek gerçek Atatürk'ün söz ve eylemleriyle Masonluğun ilkelerine çok yakın oluşu ama ulusal nitelikli Türk mason örgütleriyle doğrudan bir ilişkisinin bulunmadığıdır.

Türkiye'de mason locaları niçin kapanmıştır?

1930'lu yıllarda, bir yandan Cumhuriyet öncesindeki şeriat rejimini ülkeye yeniden getirmek isteyenler, diğer yandan Avrupa'nın çeşitli yerlerinde gelişmekte olan totaliter rejimlerin yandaşları, Masonluğa karşıt yoğun bir propaganda başlatmıştır. İç politika çevrelerinde ise, *«Madem Türkiye'de devrim en aydın ve en çağdaş ilkeleri benimsemekte ve uygulamaktadır, o halde aynı doğrultuda çalışmalar yapan mason localarının varlığına gerek yoktur!»* tarzındaki bir görüşün yaygınlaştırılmasına çalışılmıştır.

Fakat tüm bunlar mason localarının kapanmasının asıl nedeni değildir.

Masonluğa girmek isteyip de kabul edilmeyen birkaç politikacı, mason derneklerinin kapatılmasını sağlayacak bir yasa çıkarılması için girişimlerde bulunmaya başlamışlardır. Bunun asıl nedeni, masonlara karşı edindikleri bireysel kindir. Bunu dile getiremeyecekleri için, özellikle şöyle bir ileri sürüşün ardına sığınmışlardır:

«Halkevleri, Türk insanını aydınlık bir geleceğe hazırlıyor. Masonluk da aynı alanda çalıştığını söylüyor ama devrime özgü bir kurum değil. Bu dernekler kapatılmalı, Halkevleri ile güç birliği yapmalı ve mal varlıklarında Halkevlerine devredilmeli.»

Türkiye'deki mason derneklerinin o tarihlerdeki ileri gelenleri, bunun gerçekleştirilmesinden çekinerek, derneklerini kendi kendilerine kapatma kararı almıştır. Bu durum basına da böyle yansımıştır. Ancak berikiler bu gerçeği saptırmış, *"Türkiye'deki Masonluğun Devlet ve Atatürk ile sorunlu olduğu kuşkusu"*nu yaratmaya çalışmışlardır. Bazı gazetelerde, mason derneklerinin Atatürk'ün emriyle kapatıldığına ilişkin yazılar da çıkmıştır.

Mason derneklerinin kapanmış olmasına karşın olumsuz propagandanın sürdürülmesi, locaların 13 yıl gibi uzunca bir süre çalışamamasına neden olmuştur. 1939 yılında kimi masonlar kendi aralarında üç loca kurarak çalışmaya başlamışsa da bir obediyans kuracak gücü bulamamışlardır.

Mason dernekleri yeni baştan nasıl örgütlenmiştir?

Önce 1948 yılında Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti Türkiye Süprem Konseyi yeniden etkinliğe geçmiş, Masonluğun simgesel derecelerinde çalışan localar bir süre için Süprem Konsey tarafından yönetilmiştir. Birkaç yıl içinde sayıları artan bu localar için çeşitli örgütleme deneyimlerinde bulunulmuş, birçok aşamadan geçilmiş, sonunda Türkiye'deki tüm localar 1957 yılında **"Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası"** (kısaca Türkiye Büyük Locası) adı altında birleşmiştir. Süprem Konsey ise ritin yüksek derecelerini yönetmeyi sürdürmüştür.

Mason örgütleri ne zaman yasal dernek statüsü edinmiştir?

Türkiye'de bir mason örgütünün yasalara uyarak çalışması için, gerektiğinde yetkili devlet organlarınca denetlenebilen bir dernek kurulması zorunludur. İlk resmi mason dernekleri 1930'lu yılların başlarında kurulmuştur.

Masonluğun sonraki döneminde ise Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin bir ülkedeki egemen gücü niteliğindeki Yüksek Şûra ya da Süprem Konsey örgütü, yasal olarak "Türkiye Mason Derneği" adını almıştır.

Simgesel derecelerde çalışan localardan oluşan "Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası"nın resmi derneği ise önceleri "Türk Yükseltme Derneği" adı altında kurulmuştur.

Sonradan, gerek Türk Masonluğu'ndaki örgütsel değişiklikler gerekse T.C. Dernekler Yasası'nın yeni gerekleri uyarınca derneklerin adlarında da bazı değişiklikler yapılmıştır.

Türk Masonluğu sonraları nasıl bir gelişim göstermiştir?

1960'lı yıllarda, Ankara, İstanbul ve İzmir'de kurulan locaların sayısı giderek artmıştır. Yer yer diğer büyük kentlerde de -tek tük de olsa- localar kurulmuştur. Bundan sonraki en önemli olay ise, 1966 yılında Türk Masonluğunun kendi içinde bölünmeye uğramasıdır.

Türk Masonluğu niçin ve nasıl bölünmüştür?

Bölünmenin etkenleri olarak, 1964 ve 1965 yıllarında Türkiye Büyük Locası içindeki bazı olaylar gösterilmiştir. Kamuoyunda Türkiye'deki Masonluğun ikiye bölünmesinin nedeni, o sırada politikaya atılmış olan Süleyman Demirel'e, mason olduğu halde Masonluk ile ilgisi olmadığına ilişkin gerçek dışı bir belge verilmiş olmasının sonucu olarak gösterilmiştir.

Fakat bu iş o kadar basit değildir. Çünkü Türk Masonluğunun bölünmesi, sözü edilen politika konusunun üzerinden iki yıl kadar bir süre geçtikten sonra oluşmuş, bu süre boyunca Türk Masonluğu'nun kendi bünyesinde daha birçok olay yaşanmıştır.

Bölünmenin temelinde, öteden beri hep **"Liberal Masonluk"** anlayışını benimsemiş olan Türk Masonluğunda değişim yapmak, İngiltere Birleşik Büyük Locası ile dostluk ilişkileri kurarak Türk Masonluğunu Anglosakson Masonluğu topluluğuna katmak düşüncesi yatar. Bu eğilimdeki masonlar, Büyük Locanın yönetimini ellerine geçirmiş, Türkiye'deki yüksek dereceleri yöneten Yüksek Şûra buna şiddetle karşı çıkmış, bundan ötürü birbirini izleyen birtakım olaylar doğmuştur. Özellikle Büyük Loca'nın genel kurul toplantılarında tartışmalar çıkmış, seçimler sorunlu bir tarzda sonuçlanmış, localar masonik nitelikli çalışmalar yapamaz olmuş, sürekli olarak öncelikle yönetsel konuların gündeme getirildiği huzursuz bir ortam doğmuştur.

Sonunda bir grup mason, Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası'ndan ayrılarak **"Türkiye Büyük Mason Mahfili"** adı altında yeni bir büyük loca kurmuş, Yüksek Şûra da bu yeni kuruluşu desteklemiştir.

Ardından, bu kez Yüksek Şûra'dan ayrılan kimi masonlar, bir diğer Yüksek Şûra kurmuştur. Önceki ve asıl Yüksek Şûra, sonraları "Süprem Konsey" adını kullanmayı benimsemiş, 1966 yılında kurulan Türkiye Büyük Mason Mahfili de, 1992 yılından sonra masonik bakımdan **"Özgür Masonlar Büyük Locası"** adını kullanır olmuştur.

Süleyman Demirel mason muydu?

Evet ama Masonlukta kısa sayılabilecek bir süre kalıp ayrılmıştır. Kendisi hiçbir zaman Masonluk ile ilgisinin olduğunu kabul etmemiştir.

Türk Masonluğundaki bölünmüşlük giderilememiş midir?

Giderilememiştir ve böyle kalacak gibi görünmektedir.

Bunun nedeni artık ne bir çekişme ne de yönetimi elde tutma tasasıdır. Şimdi, bir yanda Anglosakson Masonluğu topluluğuna katılmış olan Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası ile Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin o doğrultudaki Yüksek Şûrası, diğer yanda ise Liberal Masonluk ilkelerini benimseyen Özgür Masonlar Büyük Locası ile aynı ritin Süprem Konseyi vardır. Bunlara bir de gene liberal kanattaki **Kadın Mason Büyük Locası** ile 2016 yılında kurulan **Kadın Süprem Konseyi**'ni ekleyebiliriz.

Bu iki kanattaki mason örgütlerinin benimsedikleri amaçlar aynı, ilkeler benzer, yöntemler farklıdır. Uzun süre aralarında hiçbir iletişim olmayan bu mason örgütlerinin ileri gelenleri, günümüzde zaman zaman birbirleriyle dostça görüşmelerde bulunmaktadır. Ancak bu görüşmeler, ilgili örgütlerin birleştirilmesine yönelik değildir.

Günümüzde artık Türk Masonluğu'nun bölünmüş olduğunu söylemek ve bunun üzerinde durmak anlamsızdır. Türkiye'de sadece Batı ülkelerinde de görüldüğü gibi, ilkeleri birbiriyle tam olarak uyuşmayan, yöntemleri farklı, bu nedenle çalışmalarını ayrı ayrı sürdüren mason örgütleri vardır.

Türk mason örgütlerinin ilkelerindeki çelişkiler nelerdir?

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın görüşlerini özetle şöyle belirtebiliriz:

- Muntazam (düzenli) bir mason örgütü, kökenini mutlaka İngiltere Birleşik Büyük Locası'na dayamış olmalıdır. Bunun için "muntazam" sayılan büyük localar tarafından tanınmış bulunmalıdır.
- Muntazam Masonluğun değişmez ilkeleri uyarınca; "Tanrı'nın Yüce Varlık olarak kabul edilmesi", "Ruhun Ölümsüzlüğünün benimsenmesi" ve "loca çalışmaları sırasında Kutsal Kitapların kürsü üzerinde açık bulundurulması" zorunludur.
- Birkaç masonun bir araya gelerek *«Haydi bir masonik örgüt kuralım.»* deyip, bazı tüzükler, protokoller ve ritüeller hazırlayıp bunları uygulamaya girişmeleriyle muntazam bir masonik örgüt kurulamaz; böyle bir örgütün üyeleri "mason" sayılamaz.
- Spekülatif Masonluğun oluşumu sırasında belirlenmiş olan bu geleneksel ve değiştirilemez kurallar, dünyadaki muntazam mason örgütlerinin çoğu tarafından benimsenmiştir.

Özgür Masonlar Büyük Locası'nın görüşleri ise şöyle özetlenebilir:

- Dünyadaki her özgür ve bağımsız büyük loca diğerine eşittir. Masonların vicdan özgürlükleri ortadan kaldırılamaz. Hiçbir örgütün, evrensel mason kardeşliğini kendi tekeli altında tutmaya hakkı yoktur.
- Masonluk, kesin, değişmez ve değiştirilemez olduğu söylenen ilkelere bağlanamaz; evrimsel doğrultuda ilerlemesine engel olan çağın gerisinde kalmış birtakım geleneklere tutsak edilemez.
- Masonlukta, değişik eğilimlere, farklı dinsel ya da bireysel inançlara, uygarlık tarihi boyunca ortaya konmuş olan çeşitli felsefi ya da doktrinel görüşlere bağlı olabilen insanların, bir araya gelip kardeşçe bağlanarak, bir İnsanlık Ülküsü'nün gerçekleştirilebilmesi doğrultusunda çalışmaları öngörülmektedir. Herhangi bir ritte çalışan, herhangi bir mason örgütünün üyesi olan her mason, bireysel inançları her ne olursa olsun, tüm diğer masonların kardeşidir. Tüm mason örgütleri de bunu böyle benimsemelidir.

Türkiye'de kadın mason örgütü de var mı?

1991 yılından bu yana Türkiye'de kadınlar da "mason" olabilmektedir.

Bunun sağlanabilmesi için, 1980'li yıllarda, o tarihlerde henüz Büyük Mason Mahfili adını taşımakta olan Özgür Masonlar Büyük Locası'nın üyelerinden kimilerinin desteğiyle sık sık bir araya gelerek Masonluk üzerine bilgi edinme çalışmalarına başlayan kadınlar, 1989 yılında **"ÇağdaşKardeşlik Dayanışma Derneği"** adını taşıyan bir dernek kurmuş, geçici bir locada Masonluğa girip üstat derecesini aldıktan sonra kendi bağımsız localarını oluşturmuşlardır. Bu locaların bir araya gelmesiyle bir obediyans kurulmuş, buna **"Kadın Mason Büyük Locası"** adı verilmiştir.

Kadın Mason Büyük Locası, daha sonra, Türkiye'deki büyük kentlerde kendine bağlı olarak çalışan başka localar da kurmuş olup, masonik etkinliklerini düzenli bir şekilde sürdürmektedir.

Kadın masonlar yüksek derecelerde de çalışıyor mu?

Türkiye Süprem Konseyi, kadın masonların yüksek derecelerde de çalışma yapabilmelerine olanak sağlamış, zaman içinde bu örgüte bağlı kadın mason birimleri oluşturulmuştur. Kadın masonlar yeterince gelişme gösterip Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin 33. derecesini de alınca, bu kez **Kadın Süprem Konseyi** kurulmuş ve erkeklere özgü Süprem Konsey ile organik bağları kesilmiştir.

Türkiye'deki mason örgütlerinin ilişkileri nasıldır?

Büyük Mason Mahfili'nin (Özgür Masonlar Büyük Locası) üyeleri, 1970'li yıllarda, Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nı, İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın dinsel dogmalar üzerine kurulu ilkelerini benimsediği için "dogmatik" olarak nitelemiştir. Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın üyesi olan masonlar da, Büyük Mason Mahfili adını taşıyan örgütün "gayri muntazam" (düzensiz) olduğunu ileri sürmüştür.

Sonraki yıllarda bu iki obediyans arasında üst düzeyde zaman zaman yakınlıklar oluşmuştur. Bu, daha sonraki yıllarda da büyük üstatların tutumuna bağlı olarak günümüze kadar sürmüştür. Ancak bu yakınlaşmalar Türk Masonluğunun yeniden birleşmesine yönelik değildir. Ayrı örgütlerin üyeleri arasında bireysel olarak yer yer kardeşçe ilişkiler kuruludur ama bu iki kuruluş arasında bugün için örgütsel bakımdan bir ilişki yoktur.

Kadın Mason Büyük Locası ile Özgür Masonlar Büyük Locası arasında kardeşçe ilişkiler vardır. Her iki obediyansın üyeleri, karşılıklı olarak, diğer büyük locaya bağlı locaların toplantılarına katılabilmektedir.

Öte yandan, ikisi de Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin Türkiye'deki tek egemen yönetici organı olduğunu ileri süren Türkiye Yüksek Şûrası ile Türkiye Süprem Konseyi, birbirlerinin yetkesini kabul etmemekte, ancak son zamanlarda (2010'lu yıllarda) kardeşçe görüşmelerde bulunmaktadırlar.

Türkiye Süprem Konseyi ile Kadın Süprem Konseyi arasındaki ilişkilerise sadece en üst düzeydedir.

Bu arada; liberal kanattaki dört kuruluşun, ara sıra toplantı ve ortak girişimlerde bir araya gelmektedirler.

Ayrı kanatta olanların ortak yanı yok mudur?

Elbette var.

Her şeyden önce hepsi de aralarındaki farklara karşın birer "mason örgütü"dür. Birer Türk mason örgütü olarak, amaçları aynıdır; aralarında yer yer uyuşmazlıklar bulunmasına karşın gene de benzer ilkeleri, birbirine çok yakın ama farklı çalışma yöntemleri vardır. Bu farklılıklar kolayca değil, ancak ayrıntılı bir karşılaştırma yapılınca görülebilmektedir.

Ulusal değerler ve çıkarlar söz konusu olduğunda; Türkiye'deki bütün mason kuruluşları, önceden ağız birliği etmişçesine özdeş birtutum takınır. Hele Atatürk'e, Cumhuriyet Devrimleri'ne dil uzatılacak olursa, hepsi birden aynı tepkiyi gösterir.

Türkiye'deki derneklerin uluslararası örgütlerle ilişkisi nasıldır?

T.C. Dernekler Kanunu uyarınca, herhangi bir derneğin uluslararası ilişkiler kurabilmesi için Bakanlar Kurulu kararı gerekliydi. Bu bağlamda 1991 yılında çıkmış bir kararla Büyük Mason Mahfili Derneği'ne **CLIPSAS** adlı uluslararası örgüte üye olma ve etkinliklerine katılma izni verilmişti. Sonra bu zorunluluk kaldırıldı ve uluslararası örgütlere üye olmak kolaylaştı.

Özgür Masonlar Büyük Locası, dünyada liberal kanatta yer alan tüm mason örgütleriyle ilişki içindedir. CLIPSAS'ın yanı sıra **Avrupa Mason Birliği**, **Akdeniz Mason Birliği** ve **Balkan Mason Birliği** adlı örgütlere de üyedir. Aynı durum Süprem Konsey için de geçerlidir ama Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nde çalışan kuruluşların bir uluslararası örgütü yoktur.

Gerek Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası gerekse Yüksek Şûra da kendi kanatlarında düzenlenmekte olan uluslararası nitelikli toplantılara katılmaktan geri kalmamaktadır. Ancak bu bağlamda henüz bir uluslararası örgüt kurulmamıştır. (2022)

Kadın Mason Büyük Locası ise, CLIPSAS ile **CLIMAF**'ın üyesidir.

Uluslararası örgütler dışında ulusal mason kuruluşlarının da diğer birçok ülkenin mason kuruluşlarını davet ettiği birleşimler düzenlediği de olur. Bu gibi birleşimler daha çok bir kuruluş yıldönümü kutlaması ya da yeni görevlilerinin görevlerine getirilmesi töreni vesileyle olduğu gibi önem verilen bir konunun işleneceği seminer ya da sempozyum türü bir toplantı da olabilir. Türkiye'deki mason kuruluşları, davet edildikleri bu gibi birleşimlere mutlaka katılır.

Ayrıca her mason, yurt dışına çıktığında, kendi obediyansının tanındığı kurumlara bağlı locaların toplantılarına "bireysel olarak" katılabilir.

Masonluğa karşıt olanların Türkiye'deki tutumu nasıldır?

Türkiye'de Masonluğa karşıt tutum ve girişimler, daha 18. yüzyılda başlamıştır. O tarihlerde bunun nedeni, yabancıların bu ülkede kendi içlerine kapanık olarak çalışması, bunun hiç de hoş görülmemesidir.

19. yüzyılda Masonluğa girmiş olan Türk aydınları önce *"gâvur"* olmakla suçlanmış, sonra *"Milliyete ve mukaddesata muarız, dinsiz ve Allahsız kişiler"* oldukları ileri sürülmüştür. Batı ülkelerindeki gibi Türkiye'de de Masonluğa yapılan en güçlü saldırı, din ve inanç konusundadır ama masonlar daha birçok bakımdan suçlanmıştır. Ancak Türkiye'de yapılan suçlamaların ipe sapa gelir yanı yoktur; bunlar, özellikle halkın bilgisizlerini Masonluğa karşı kışkırtmak amacını taşır.

Yapılan suçlamalara karşı söylenebilecek söz yok mudur?

Olmaz olur mu!... Ancak masonlar pek fazla söz etmemeyi yeğler çünkü söylememek söylemekten daha iyidir.

Özellikle Türkiye'de Masonluğa yapılan saldırılar ve masonları hedef alan suçlamalar ya tümüyle art niyetlidir ya da bambaşka emellerle bir sansasyon yaratıp ilgi çekme amacını taşır. Gerek örgütsel boyutta olmak üzere mason kuruluşları gerekse bireysel boyutta olmak üzere masonlar, yapılan suçlamalar üzerine kendilerini savunmayı gereksiz bulmuşlardır. Çünkü çoğu saldırı ve suçlamalar, genelde dayanaksız oluşlarının yanı sıra, yer yer kendi içlerinde tutarsız ve çelişkilidir. Yeterince eğitimli, aklını kullanarak özgürce düşünmesini bilen bir kişi, bu tutarsızlık ve çelişkilerin hemen farkına varır.

Türkiye'de Masonluğa karşıt girişimlerde bulunanlara bir mason tarafından söylenebilecek sözlerin özü, tüm bu suçlamaların tam anlamıyla birer safsata olduğu, yapılan saldırıların ya bilgisizlik ve bağnazlık ile ya da ön yargılara kapılarak yapıldığıdır. Çünkü Masonluğa saldıran ve masonları suçlayan kişi ya da çevrelerin iddialarının hiçbiri eleştiri niteliğinde değildir; herhangi doğru bir yanı da yoktur. Masonluk yanlış anlaşılmakta ve kasıtlı olarak yanlış anlatılmaktadır.

Son yıllarda televizyon kanalları da ara sıra Masonluk konusu ile ilgilenmiş ve programlar yayımlamışlardır. Özellikle bu programlarda konunun nasıl saptırıldığı, nasıl demagoji yapılarak işin polemiğe sürüklendiği, Masonluğa ilişkin gerçek aydınlatıcı bilgilerin bir yana bırakılarak hatta itilerek, daha çok ilgi toplayabilmek için masonların âdeta sorgulanıp güç durumlara sokulmasına çalışıldığı görülmüştür.

Durum böyle olunca, gerek mason kuruluşlarının gerekse bireysel olarak masonların tüm basın ve yayın organlarından uzak durmaları, onları kendi yazdıkları yazılar ve düzenledikleri programlarla baş başa bırakmaları daha uygun bir tutumdur. Nitekim öyle yapılmaktadır. Arada sırada bir televizyon kanalı Masonluk üzerine görüşme ve tartışma yapılacağını belirttiği programlar düzenlemekte, bunlara konu üzerinde bilgi sahibi olduğunu öngördüğü kişileri çağırmakta ve mason kuruluşlarının ileri gelenlerinin katılmasını da beklemekte, ancak bunlarla ilgilenilmemesi ve yer alınmaması daha doğru bulunmaktadır. (Bu bağlamda tek bir televizyon programı istisna sayılabilir; o da 2010 yılında Fatih Altaylı'nın Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası eski büyük üstatlarından Remzi Sanver ile bir televizyon kanalında yapmış olduğu, dışarıdan katılımın kabul edilmediği söyleşidir: www.youtube.com/watch?v=yk2d5AHqxzM)

Ne gibi suçlamalar yapılmaktadır; nasıl yanıtlar verilebilir?

Türkiye'de Masonluğa karşıt olanların başlıca ileri sürüşlerini ve bunların her birine verilebilecek yanıtları şöyle özetleyebiliriz:

► *Masonluk gizli bir örgüttür. Localarda gizli kapaklı işler yapılır.*

Hayır!.. Masonluk bir gizli örgüt olmadığı gibi, localarda gizli kapaklı işler yapılması da söz konusu değildir. Masonluk ezoterik niteliklidir yani her mason örgütü çalışmalarını sadece masonların katılımı ile yapar. Bu "gizlilik" değildir.

► *Masonluk evrensel bir örgüttür; ulusal (millî) değildir. Türkiye'de mason localarının varlığı Cumhuriyet yasalarına aykırıdır.*

Her şeyden önce "evrensel Masonluk" kendi başına bir örgüt değildir. Masonlukta evrensel olan örgütler değil, amaç ve ilkelerdir. Ülkelerde ise, her ülkenin yasaları uyarınca kurulmuş, bağımsız mason örgütleri vardır. Türkiye'deki mason örgütleri ulusal (milli) ve T.C. yasalarına tümüyle uygun olarak kurulmuş derneklerdir. Yetkili organlar, diğer birçok dernek gibi mason derneklerini de zaman zaman denetler.

Üstelik Masonluğun dünya yüzünde birbirinden farklı türleri de vardır. Bir diğer deyişle Masonluk, "tek tip" ve "tek merkezli" değildir.

► *Masonluk kökü ve yönetimi yurt dışında olan bir kuruluştur. Mason locaları, ulusal çıkarlarımıza aykırı çalışmalar yapmaktadır.*

Diğer birçok kurum gibi Masonluğun özgün olarak kökeninin Türkiye'de olmadığı doğrudur. Fakat Türkiye'deki mason kuruluşlarının yönetiminin yurt dışında olduğu yanlıştır. Her ülkedeki mason örgütleri, kendi başlarına bağımsız, tümüyle ulusal kuruluşlardır.

Türkiye'deki mason localarının ulusal çıkarlara aykırı herhangi bir etkinlikte bulunduğu görülmemiştir. Bu, boş suçlamanın hiçbir kanıtı hatta delili yoktur. Türkiye'deki mason kuruluşlarının uluslararası nitelikli mason örgütleriyle ilişkileri de herhangi bir biçimde yönetsel değil, sadece bilgi paylaşımına yönelik çalışmalardır.

[Elbette bu konuda başka sözler de açılabilir ama o sözler polemiğe girmek demektir. Bunun için birtakım başka alanlarda kökü yurt içinde yani Türkiye'de olmayan kuruluşlardan ve etkinliklerden örnek verilebilir: Spor, bilim, teknoloji, kültür, sanat, eğitim, insani yardım gibi…]

► *Masonluk, tüm dinlere karşı çıkan bir gizli tarikat niteliğini taşır. Masonlar dinsiz ve tanrıtanımaz insanlardır.*

Masonluk hiçbir dine karşı olmadığı gibi, bir gizli tarikat da değildir. Bu sadece bilgisizlerin kapılabileceği boş bir iddiadır.

Masonlar arasında çeşitli dinlere ve bu dinlerin uygulamalarına çok sıkı bağlı olanlar vardır. Hacca giden, oruç tutan, düzenli namaz kılan Müslüman masonların sayısı azımsanamaz. Hıristiyan olanlardan birçoğu kilisesini, Yahudiler sinagogunu aksatmaz. Kaldı k, bazı mason kuruluşları, üyelerin inançlı hatta dindar kişiler olmalarını bile zorunlu görür. Ancak masonlar arasında dinsiz ve tanrıtanımaz olanlar da bulunabilir; bu ise onların kendilerinin bileceği bir iştir ve genelleştirilemez.

► *Masonluk Yahudilerin uydusu, Siyonizm'in oyuncağıdır. Asıl yönetimi Siyonistlerin elindedir.*

Masonluk hiçbir toplumun uydusu, hiçbir doktrinin oyuncağı olmamıştır ve olamaz. Ayırımcılığa ve dogmalara karşıdır. "İsrail devletinin çıkarlarını güden kişiler" anlamındaki Siyonistlerin Masonluğun yönetimine egemen oldukları gibi bir şey söz konusu değildir; bu sadece boş bir lâftır.

► *Masonlar, vatan haini komünistler ve emperyalizm uşaklarıdır.*

Bir ülkede kimine göre "vatan haini" sayılan bir kişiye başkalarınca "kahraman" niteliği verildiği çok görülmüştür. Küba dışında Komünizmin egemen olduğu ülkelerde mason localarının kurulup çalışmalarına izin verilmemiştir ki masonlar komünist olsun… Kaldı ki her insan istediği politik rejimi benimsemekte özgürdür. Emperyalizm ise zaten Masonluğun temel ilkelerine aykırıdır.

[Polemik açacak bir diğer yanıt elbette Komünizm ile Emperyalizmin nasıl olup da aynı kefeye konulabildiğidir.]

► *Mason locaları her yerde iktidarı ele geçirmek için uğraşır. Masonların, bu amaçla düzenlenen her silâhlı devrim (ihtilâl) eyleminde parmakları vardır.*

Masonlar, evrensel Masonluğun amaçları doğrultusunda çalışırken politikacıları da etkilemeyi öngörebilir. Fakat Masonluğun devlet yönetimini elde etmek gibi bir iddiası, bir tutum ya da yaklaşımı yoktur. Tarihte, halklarının özgürlük ve esenliği uğruna devrimlere karışmış olan masonlar görülmüşse de o örnekler, her devrimin ardında masonların bulunduğunu göstermez. Masonlar gelişime açık insanlardır. Genel olarak evrimsel bir yaklaşımı benimserler.

► *Masonluk Cumhuriyet yasalarına aykırı olarak sınıf ayırımı yapar.*

Temel ilkelerinden biri "eşitlik" olan, ayırımcılığın her türüne karşı çıkan Masonluğun böyle bir iddia ile suçlanması saçmalıktan başka bir şey değildir.

► *Masonlar her zaman ve her yerde birbirlerini korur ve birbirlerine destek olur. Mason dernekleri, üyeleri için bir "çıkar yuvası" gibidir.*

Masonların birbirlerini koruyup birbirlerine destek olmaları masonlarca da gerçekleşmesi çok istenen bir kurumsal özelliktir. Bu, Masonluktaki "ülkü birliği"nin gereklerinden biridir ama masonlar arasında böylesine bir maddi dayanışma ve yardımlaşma, hiçbir ülkede sağlanamamıştır.

Nitekim Türkiye'de de masonlar arasındaki dayanışmanın yeterli ölçüde sağlanamamış olmasından yakınan masonlar çoktur. İşini yitiren, geçim sıkıntısına düşen, hastalanan, güç koşullarda kalan masonlar, bir yandan kendilerine gösterilen ilgi ve sevecenlikte avuntu bulur ama diğer yandan kendilerine yeterli maddi katkının sağlanamayışından yakınırlar.

Şu gerçek de göz ardı edilemez: Aynı okulun mezunları, askerliğini aynı yerde yapmış olanlar, köylüler ve hemşeriler birbirlerine masonlardan çok daha fazla yardımcı ve destek olur. Bunlara tarikatçılar ve aynı partinin çeşitli düzeydeki politikacıları da eklenebilir. Mason dernekleri hiçbir zaman bir "çıkar ortamı" olmamıştır.

Kamuoyunu aydınlatacak bazı girişimlerde bulunulamaz mı?

Özellikle son yıllarda Türkiye'deki masonlar, kendi kurumlarının ne olduğu ve ne olmadığı konusu üzerinde kamuoyunu bilgilendirebilecek birtakım etkinliklerde bulunmaktadır. Ancak bunların çoğu kendilerinin değil, basın ya da yayın organlarının isteği üzerine söz konusu olmaktadır.

Basın ve yayın organları ise, çoğu kez söylenilen ya da anlatılan şeyleri saptırmakta, kendilerine anlatılanları kamuoyuna aktarırken gerçeklerden farklı bir tarzda, kendi işlerine geldiği gibi yansıtmaktadır. Bu yüzden mason kuruluşları önlemli davranmayı yeğlemektedir.

Türk kamuoyu, çok uzun yıllardan beri Masonluğa karşıt görüşlerle, üstelik sistematik düzenlemelerle beslenmiş olduğu için, bir anda doğruları yanlışlardan ayırt etmesi kolay değildir. Masonluk zaman içinde daha çok ve daha iyi anlatılacak, daha iyi anlaşılacak ve bilir bilmez karşıtları da giderek artan sayıda doğruları kavrayacaktır.

Masonluğu anlatan yayınlar yapılamaz mı?

Türkiye'de Masonluğun gerçeklerini anlatan bazı kitaplar vardır. Ancak bunların dağıtımı pek sınırlı kalmıştır. Bu bağlamda Masonluğa karşıt yayınlar daha başarılıdır çünkü birtakım kaynaklardan parasal destek almaktadırlar. Yüksek maliyetleri oluşuna karşın bedelsiz dağıtılan kitaplar bile olmuştur.

1999 yılında Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası İstanbul'da bir sergi düzenlemiş, Ankara ve İzmir'de yaptığı açık oturumlarla mason localarının toplandığı mabetleri halka açıp göstermiştir.

Gerek Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın gerekse Özgür Masonlar Büyük Locası'nın internette siteleri vardır. Bu sitelerde, her iki obediyans Masonlukta kendine göre önemli bulduğu konuları anlatmaktadır.

Ancak internete girilip Masonluk üzerine bilgi arandığında, Masonluğa karşıt ve gerçekleri saptıran siteler öne çıkmaktadır.

Masonluğa karşıtlık bakımından Batı ülkeleri farklı mıdır?

Batı ülkeleri Türkiye'deki olguyu 20. yüzyıl öncesinde geçip bitirmiştir. Günümüzde Amerika Birleşik devletleri başta olmak üzere birçok ülkede Masonluğa karşıt girişimlerde bulunulmaktadır. Ancak bunlar, Masonluğu bilip anlayan, olur olmaz saldırı ve suçlamalarda bulunmayan, sadece farklı tutumlar nedeniyle Masonluğa yöneltilen eleştiriler biçimindedir. Bu bakımdan Türkiye'deki mason karşıtlığından çok farklıdır.

Türkiye'de ne kadar loca, ne kadar mason var?

Localaların ve masonların sayısı yıldan yıla değişmektedir. Aşağıda verilecek olan yaklaşık loca ve üye sayısı 2018 yılı başında geçerliydi. Zaman içinde loca sayısı ağır bir artış gösterse de üye sayısı çeşitli etkenlere bağlı olarak hayli değişebilmektedir.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası Türkiye'deki en büyük mason kuruluşudur. Bu obediyansa bağlı olarak toplam 250 dolayında loca, bunların toplam 15 bin kadar üyesi vardır.

Özgür Masonlar Büyük Locası'nda yaklaşık 65 loca ve 3,500 dolayında mason bulunmaktadır. Kadın Mason Büyük Locası'nın ise 20 kadar locası ve 1200 dolayında üyesi vardır.

Her birinde localaların çoğunluğu İstanbul, Ankara ve İzmir'dedir. Ayrıca Adana, Antalya, Mersin ve Bursa başta olmak üzere diğer bazı il merkezi ve ilçelerde de birer ikişer loca bulunmaktadır.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası

Özgür Masonlar Büyük Locası

Kadın Mason Büyük Locası

Yüksek derece örgütlerinde çalışan masonların sayısı daha azdır ama onlardan ayrıca söz etmek pek gerekmez çünkü yüksek dereceli masonlar da zaten birer obediyansın üyeleridir.

Türkiye Süprem Konseyi

Türkiye Yüksek Şûrası

Kadın Süprem Konseyi

[Bu çizimlerde, büyük localarda Masonluğun genel amblemi olan “gönye ve pergel” figürünün, yüksek derecelerde ise Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti’nin asal amblemi olan “çift başlı kartal”ın öne çıktığı dikkati çeker.]